

1. Cel projektu

„Społeczne obiegi wiedzy w praktykach humanistyki akademickiej” to pierwszy w Polsce projekt badawczy, poświęcony społecznemu oddziaływaniu wiedzy humanistycznej, który łączy cele **teoretyczno-koncepcyjne i krytyczno-emancypacyjne z badaniami empirycznymi**. Za realizację projektu odpowiedzialna jest sieć naukowa SOWA, działająca od 2019 roku i prowadząca badania nad formami współpracy współczesnego uniwersytetu z innymi aktorami świata społecznego: instytucjami kultury i sztuki, nowymi ruchami społecznymi, środowiskami edukacji kulturowej, mediami opiniotwórczymi, instytucjami administracji publicznej itp. W skład sieci wchodzi badacze reprezentujący kulturoznawstwo, filozofię i socjologię, na co dzień pracujący w kilku ośrodkach akademickich w Polsce (Warszawa, Wrocław, Katowice, Poznań, Toruń).

2. Opis i powody podjęcia badań

Pierwszym powodem podjęcia badań nad funkcjonowaniem społecznych obiegów wiedzy humanistycznej jest przekonanie, że preferowane w przemianach współczesnego uniwersytetu w Polsce i na świecie modele tzw. wpływu społecznego (*social impact*) nie są dostosowane do praktyki akademickiej humanistów. Wynikają z przyjęcia wizji „uniwersytetu neoliberalnego”, w której pomija się szereg kulturotwórczych funkcji wiedzy, charakterystycznych dla humanistyki historycznie i współcześnie. Chodzi np. o praktyki aktywistyczne, o nieformalną działalność edukacyjną, o działania animacyjne, o nowe formy ekspertyzy humanistycznej, o nowy intelektualizm publiczny. Drugim powodem podjęcia tych badań jest transformacja sytuacji globalnej i lokalnej, na którą humanistyka akademicka powinna odpowiadać – do wyzwań należą dziś kryzys demokracji liberalnej, kryzysy migracyjne, kryzys klimatyczny, konflikty społeczne o podłożu światopoglądowym i kompetencyjnym, a ostatnio także kryzysy społeczno-kulturowe wywołane pandemią. W tych okolicznościach wzrasta nie tylko tzw. technologiczna, lecz także waloryzacyjno-światopoglądowa i edukacyjna (wg podziału J. Kmity) rola humanistyki akademickiej. Jednocześnie – upowszechniając wytwarzaną przez nas wiedzę, jesteśmy zobowiązani odpowiadać na kryzys społecznego statusu naukowych wyjaśnień świata, wywołany rozprzestrzenianiem się tendencji antynaukowych, tzw. kultury „trzeciego odczarowania” czy różnych postaci denializmu. Trzecim powodem są preferowane wizje aktywności naukowo-badawczej, wynikające z procesu neoliberalizacji akademii. Chodzi zwłaszcza o narzucenie silnie zinstrumentalizowanego i zindywidualizowanego modelu poznania i badań naukowych, stojącego w sprzeczności nie tylko z doświadczeniami humanistek i humanistów, lecz także ze współczesnymi koncepcjami, rozwijanymi na gruncie humanistyki – np. w koncepcjach „nauki jako kultury”, w praksistowskich i performatywnych ujęciach procesu badawczego, w krążeniowym modelu wiedzy, rozwijanym na gruncie Teorii Aktora-Sieci. Teoretyczne zaplecze projektu stanowią zatem: kulturoznawstwo i studia kulturowe, teoria krytyczna i jej współczesne aktualizacje, pedagogia krytyczna, krytyczne studia nad uniwersytetem i szkolnictwem wyższym i społeczne studia nad nauką i techniką.

3. Najważniejsze efekty

W projekcie wypracowana zostanie oryginalna koncepcja społecznych obiegów wiedzy. Badaniom empirycznym zostaną poddane również uwarunkowania funkcjonowania tych obiegów. Zgodnie z założeniami teorii ugruntowanej, podstawy koncepcyjne będą efektem badań empirycznych - zostaną „wyprowadzone z terenu”, a więc osadzone w rzeczywistych doświadczeniach i praktykach konkretnych osób, instytucji i organizacji. Badanie będzie realizowane w 6 polskich ośrodkach akademickich. Zakładane efekty projektu to: 1) krytyczna i pogłębiona analiza rzeczywistych praktyk polskich humanistów z uwzględnieniem ich uwarunkowań kontekstowych (uwarunkowań pola akademickiego, systemu nauki i szerszego kontekstu społeczno-kulturowego), zaprezentowana w postaci monografii oraz cyklu artykułów, publikowanych w wydawnictwach polskich i zagranicznych; 2) koncepcja społecznych obiegów wiedzy, zaprezentowana w postaci monografii, opublikowanej w wiodącym wydawnictwie zagranicznym; 3) tworzenie sieci naukowo-badawczej, zdolnej do rozwijania nowatorskich metod badań aktywistycznych na gruncie polskich nauk o kulturze i w humanistyce w ogóle, czemu służyć ma działalność seminaryjna i konferencyjna oraz aktywność w mediach.